

Spis treści

Od autorki	5
I. Młodość: przyjaźń i samotność	7
(Dzieciństwo i młodość Adama Mickiewicza; Filomaci; <i>Oda do młodości</i>)	
II. Fantastyka i świat ducha	15
(Ballady i romanse, <i>Dziady</i> Adama Mickiewicza)	
1. Przeciw szkiełku i oku	15
2. Forma otwarta	21
III. Miłość	23
(IV cz. <i>Dziadów</i> Adama Mickiewicza)	
IV. Alfabet świata	29
(Sonety odeskie i <i>Sonety krymskie</i> Adama Mickiewicza)	
V. Życie w masce	34
(Grażyna, <i>Konrad Wallenrod</i> Adama Mickiewicza)	
1. Bohaterowie przemienieni	34
2. Kobieta w przebraniu	34
3. Mściciel w masce	36
4. Wallenrodyzm	40
5. Historyzm	41
VI. Poezja Ukrainy	45
(Życie Antoniego Malczewskiego; <i>Maria</i> ; poezje Józefa Bohdana Zaleskiego; <i>Zamek kaniowski</i> Seweryna Goszczyńskiego)	
1. Szkoła ukraińska	45
2. Melancholia	46
3. Powieść poetycka	51
4. Kozacy	52

VII. Samotnik	58
(Dzieciństwo i młodość Juliusza Słowackiego; <i>Godzina myśli, Mindowe, Maria Stuart</i> , wczesne poematy)	
1. Dziecko wieku	58
2. Rycerze przekłęci	60
VIII. Przełom romantyczny	64
(Dyskusje estetyczne i polityczne lat dwudziestych; Maurycy Mochnacki)	
1. Nowa wrażliwość	64
2. Walka romantyków z klasykami	67
3. Nowa świadomość estetyczna	70
4. Poezja i polityka	74
IX. Poezja powstania listopadowego	77
X. Po klęsce	84
1. Emigracja i kraj	84
2. Literatura państwem duchowym Polaków	87
3. Mesjanizm	90
XI. Człowiek wobec historii	92
1. Pytania stawiane Bogu	92
(Liryki rzymsko-dreźnieńskie, <i>Zdania i uwagi</i> Adama Mickiewicza)	
2. Ludzie wśród diabłów i aniołów	95
(III cz. <i>Dziadów</i> Adama Mickiewicza)	
3. Religia wolności	103
(<i>Księgi narodu polskiego i pielgrzymstwa polskiego</i> Adama Mickiewicza)	
4. Dylemat czynu	105
(<i>Lambro, Kordian</i> Juliusza Słowackiego)	
5. Historia i ironia	112
(<i>Balladyna, Lilla Weneda, Horsztyński, Mazepa</i> Juliusza Słowackiego)	
6. Piekło Polaków	120
(Literatura zsyłkowa; <i>Anielli</i> i <i>Poema Piasta Dantyszka o piekle</i> Juliusza Słowackiego)	
7. Koniec starego świata	125
(Młodość Zygmunta Krasińskiego; <i>Agaj-Han, Nie-boska komedia</i>)	
XII. Marzenie o Polsce	134
1. Wielka mała ojczyzna	134
(<i>Pan Tadeusz</i> Adama Mickiewicza)	
2. Gawęda szlachecka	144
(Pamiętki <i>Soplicy</i> Henryka Rzewuskiego i inne gawędy)	

XIII. Przeobrażenia romantycznego „ja”	147
1. Niepokoje wieku męskiego	147
(Liryki lozańskie Adama Mickiewicza)	
2. Nowy człowiek i sekta	150
(Koło Sprawy Bożej; <i>Literatura słowiańska</i> Adama Mickiewicza)	
3. Pejzaże duchowe	155
(<i>W Szwajcarii, Podróż do Ziemi Świętej z Neapolu, Ojciec zadżumionych</i> Juliusza Słowackiego)	
4. Poemat dygresyjny	160
(<i>Beniowski</i> Juliusza Słowackiego)	
5. Dzieło mistyczne	165
(<i>Genezis z Ducha, Król-Duch, Samuel Zborowski</i> i inne utwory mistyczne Juliusza Słowackiego)	
6. Listy i egzystencja	170
(Korespondencja Zygmunta Krasińskiego)	
XIV. Wobec rewolucji	174
1. Kołowrót zbrodni	174
(<i>Nie-boska komedia, Przedświt, Psalm</i> przyszłości Zygmunta Krasińskiego)	
2. Duch Wieczny Rewolucjonista	179
(<i>Sen srebrny Salomei, Do autora trzech Psalmów</i> Juliusza Słowackiego)	
3. Za waszą i naszą wolność	181
(<i>Skład zasad</i> i publicystyka Adama Mickiewicza w „Trybunie Ludów”)	
XV. Polski humor	184
(Aleksander Fredro)	
1. Melancholijny komediopisarz	184
2. Czy Polacy mają prawo śmiać się?	193
XVI. Powieściopisarze	197
(Powieści epoki międzypowstaniowej; <i>Poganka</i> Narcyzy Żmichowskiej; Józef Ignacy Kraszewski)	
XVII. Drugie pokolenie romantyków	205
XVIII. Romantyk przeciw romantykom	213
(Biografia i twórczość Cypriana Kamila Norwida)	
1. Legenda poety zapomnianego	213
2. Człowiek wobec historii	221
3. Dziedzic i krytyk romantyzmu	226
4. Milczenie i dialog	230
XIX. Romantyzm po romantyzmie	233
Wybrana bibliografia współczesna	236
Indeks nazwisk	239

Indeks nazwisk

Indeks obejmuje tylko zasadniczy tekst (bez bibliografii). Tłustym drukiem wyróżniono strony, na których znajdują się ważniejsze omówienia dotyczące poszczególnych autorów.

- Abelard Pierre 25
- Ajschylos 102, 142
- Andrzejewski Jerzy 124
- Angelus Silesius (Anioł Ślązak, właśc. Johann Scheffler) 95, 165
- Angres David de 92
- Anioł Ślązak zob. Angelus Silesius
- Ankwiczówna Henrietta Ewa (zam. Soltykowa, 2 v. Kuczkowska) 92
- Ariosto Ludovico 116, 161
- Arnim Achim von 198
- Arystoteles 68
- Augustyn św. 165
- Bachórz Józef 201
- Baczyński Krzysztof Kamil 235
- Baka Józef, ks. (1707–1780) 124, 209
- Baliński Karol (1817–1864) **121**, 207
- Ballanche Pierre-Simon 133
- Balzac Honoré de 190, 198
- Bałucki Michał (1837–1901) 233
- Bartholdi Frédéric A. 36
- Baudelaire Charles 55, 106
- Bécu August 58, 98, 107
- Bécu Salomea z Januszewskich (1 v. Słowacka) 58
- Bem Józef 224
- Beniowski Maurycy August 160
- Bernard z Clairvaux św. 165
- Berwiński Ryszard (1817–1879) **210**
- Bestużew Aleksandr Aleksandrowicz 40, 98
- Bielowski August (1806–1876) 86
- Blake William 165
- Bobrowa Joanna zob. Bóbr-Piotrowicka Joanna
- Bogusławski Wojciech 113
- Böhme Jakob 95, 165
- Boileau-Despréaux Nicolas 68
- Bonald Louis de 132
- Bonawentura św. 165
- Borkowski Aleksander (Leszek) Dunin (1811–1896) 86, 192
- Borkowski Józef Dunin (1809–1843) 86
- Borowy Wacław 29, 214
- Boy zob. Żeleński Tadeusz
- Bóbr-Piotrowicka Joanna z Morzkowskich 127, 165
- Brandys Kazimierz 144
- Branicka Elżbieta (Eliza) zob. Krasieńska Elżbieta
- Brentano Clemens 198

- Brockhaus Friedrich Arnold 213
 Brodziński Kazimierz (1791–1835) **67–68**, 71, 75
 Broniewski Władysław 211
 Brontë Charlotte 198
 Brontë Emily 55, 198
 Brown John 225
 Brzozowski Stanisław 155, 234
 Buczkowski Leopold 57
 Bürger Gottfried August 55
 Byron George Gordon 24, 31, 46, 51–52, 55, 60, 62, 102, 111, 113, 119, 126, 147, 160, 162
 Calderón de la Barca Pedro 166
 Camões Luis Vaz de 224
 Cervantes Saavedra Miguel de 215, 223
 Chateaubriand François René de 31, 126–127
 Chłędowski Walenty (1797–1846) 87
 Chmielnicki Bohdan 54
 Chodakowski Dołęga Zorian (właśc. Adam Czarnocki, 1784–1825) **18**
 Chodźko Aleksander (1804–1891) 116
 Chodźko Ignacy (1794–1861) **144**
 Chodźko Leonard (1800–1871) 43
 Chojecki Edmund (1822–1899) **199**
 Chopin Fryderyk (1810–1849) 84, 127, 219, 229
 Cichowski Adolf 97
 Cieszkowski August (1814–1894) 90, 133, 171, 216–217
 Csató Edward 119
 Czacki Tadeusz 46
 Czajkowski Michał (Sadyk Pasza, 1804–1886) **54**, 84
 Czapski Józef 235
 Czartoryski Adam Jerzy (1770–1861) 8, 84–85, 182
 Czeczot Jan (1796–1847) 9
 Dante Alighieri 96, 120, 128, 208, 218, 224, 228–229
 Dąbrowska Maria z Szumskich 151
 De Quincey Thomas 106
 Dejmek Kazimierz 103
 Delacroix Eugène 31, 36
 Delaroche Paul 219
 Delavigne Casimir 78
 Delille Jacques 142
 Dembowski Edward (1822–1846) **118**, 195, 205–207
 Deybel Ksawera 151
 Dickens Charles 198
 Dmochowski Franciszek Ksawery (1762–1808) 68, 142
 Dmochowski Franciszek Salezy (1801–1871) 69
 Dumas Alexandre, ojciec 198, 200
 Dygat Stanisław 235
 Dziekoński Józef Bohdan (1816–1855) **206**
 Eckhart (Mistrz Eckhart) 95
 Ehrenberg Gustaw (1818–1895) **121**, **210**, 216
 Emerson Ralph Waldo 155
 Faleńska Maria z Trębickich 208, 219
 Faleński Felician Medard (1825–1910) **212**
 Felińska Ewa z Wendorffów (1793–1859) **121**
 Filleborn Seweryn (1815–1850) **206**
 Floryan Władysław 166
 Fourier Charles 90
 Franciszek z Asyżu św. 165
 Fredro Aleksander (1793 lub 1791–1876) 28, **184–193**, **195–196**
 Fredro Andrzej Maksymilian 186
 Fredro Jan Aleksander (1829–1891) 186
 Fredrowa Zofia z Jabłonowskich (1 v. Skarbkowa) 186
 Friedrich Caspar David 156
 Garczyński Stefan (1805–1833) **77**, 81, 84, 92, **111**, 147
 Gaszyński Konstanty (1809–1866) **77**, 79, 84, 144, 171, 211

- Giedymin, wielki książę litewski 8
- Giller Agaton (1831–1887) **121**
- Goethe Johann Wolfgang 19, 23, 28, 31, 92, 102, 108, 111, 171, 197
- Gogol Nikołaj Wasiljewicz 198
- Gombrowicz Witold 144, 196, 235
- Gomulicki Juliusz Wiktor 214
- Gomulicki Wiktor 213
- Gosławski Maurycy (1802–1834) 77, 81
- Goszczyński Seweryn (1801–1876) **45**, 51, **54**, **56–57**, 60, 77, 84, 86, 150, 152, 179, 195, 206
- Grabowski Michał (1804–1863) **45**, 69, 146
- Grottger Artur 121
- Grzegorz XVI, papież 109, 123
- Hadrian, cesarz rzymski (Publius Aelius Hadrianus) 223
- Hegel Georg Wilhelm Friedrich 133
- Hercen Aleksandr Iwanowicz 219
- Herder Johann Gottfried 41, 68
- Hoene-Wroński Józef Maria (1776–1853) 90
- Hoffmann Ernst Theodor Amadeus 55, 198
- Hołowiński Ignacy (1807–1855) 146
- Homer 141–142
- Hugo Victor 55, 60, 112, 119, 126, 198
- Inglot Mieczysław 164
- Iwaskiewicz Jarosław 57
- Jabłoński Adolf (pseud. Julian Jasieńczyk, 1825–1887) **121**
- Jan II Kazimierz, król polski 119
- Jan od Krzyża św. 165
- Janion Maria 11, 21, 34, 41, 99, 107–108, 124, 132, 176, 183, 193, 200, 205, 210
- Januskiewicz Adolf (1803–1857) 97, **121**
- Januskiewicz Eustachy (1805–1874) 85
- Jański Bogdan (1807–1840) 153
- Jasiński Zbigniew 210
- Jatowt Maksymilian (pseud. Jakub Gordon, 1826 lub 1827–1895) **121**
- Jełowicki Aleksander (1804–1877) 85
- Jeżowski Józef (1793–1855) 9–10
- Joanna d'Arc św. 36
- Kaczkowski Zygmunt (1825–1896) **144**, 199
- Kajsiewicz Hieronim (1812–1873) 77, 84
- Kalergis Maria (ur. Nesselrode, 2 v. Muchanowa) 218–219
- Kamiński Jan Nepomucen (1777–1855) 87, 187
- Karpiński Franciszek 9
- Kitowicz Jędrzej 145
- Klaczko Julian (1825–1906) **84**, 172, 219
- Kleiner Juliusz 166
- Kniaźnin Franciszek Dionizy 66
- Kochanowski Jan 32, 50, 137
- Kochanowski Piotr 141, 162
- Kokular Aleksander 215
- Kolumb Krzysztof (Cristoforo Colombo) 224
- Komorowska Gertruda zob. Potocka Gertruda
- Konopnicka Maria 208
- Konstanty Pawłowicz, wielki książę rosyjski 43, 184
- Konwicki Tadeusz 9, 124, 235
- Kopeć Józef (1762–1827) 121
- Korzeniowski Józef (1797–1863) **187**, **199**
- Kossakowski Szymon 118
- Kościuszkowski Tadeusz 224
- Kowalczykowa Alina 163
- Kowalska Karolina z Wegnerów 24
- Kowalski Franciszek (1799–1862) 77, 79
- Koźmian Kajetan (1771–1856) 12, 64, 69–70, 206
- Krasicki Ignacy 9, 44, 141–142
- Kraśnińska Elżbieta (Eliza) z Braniczych 127
- Kraśniński Wincenty (1789–1858) 125, 127

- Kraśński Zygmunt (1812–1859) 84–85, 89–90, 92, 120–121, **125–129**, **131–133**, 153, 155, 160, 164, **171–173**, **175–180**, 218–219, 222–223, 228
- Kraszewska z Woroniczów Zofia 202
- Kraszewski Józef Ignacy (pseud. B. Bolesławita i in., 1812–1887) 146, **200–204**
- Krzysztoń Jerzy 235
- Kurpiński Karol (1785–1857) 78
- Lamarck Jean-Baptiste 168
- Lamartine Alphonse de 31, 60
- Lamennais Hugues Félicité Robert de 132
- Lautréamont de (właśc. Isidore Ducasse) 55
- Lechoń Jan (właśc. Leszek Serafinowicz) 235
- Lelewel Joachim (1786–1861) 84
- Lenartowicz Teofil (1822–1893) **208**, 211, 216
- Lermontow Michaił Jurjewicz 198
- Leśmian Bolesław (właśc. Bolesław Lesman) 139
- Levittoux Karol (1820–1841) 216
- Lewis Matthew Gregory 55
- Lubomirski Jerzy Henryk 171
- Łapiński Zdzisław 232
- Łoziński Walery (1837–1861) **199**
- Machiavelli Niccolò 40
- Maciejewski Janusz 211
- Maciejewski Marian 51, 149
- Macpherson James 42
- Magnuszewski Dominik (1810–1845) **199**
- Maistre Joseph de 90, 132, 151, 177
- Malczewski Antoni (1793–1826) **45–51**, 53–54, 56, 60, 142, 217
- Malczewski Jacek 122
- Malewski Franciszek (1800–1870) 9, 12
- Małachowski Stanisław 171
- Małeckie Antoni (1821–1913) 164, 170
- Mann Thomas 130
- Matejko Jan 54
- Mesmer Franz Anton 47
- Michelet Jules 128, 132, 154
- Mickiewicz Adam (1798–1855) **7–22**, **24–44**, 46, 49, 51, 55, 58, 60, 64–66, 69–70, 72, 78, **80–82**, 83–85, 88–90, **92–98**, **101–105**, 106–107, 110–111, 113–114, 116, 121, 123, 125–126, 131, **134–135**, **137–143**, 145, 147–155, 160, 162–165, 170, 174, 176, 179, **181–183**, 184–187, 190, 193–194, 206, 217–219, 222, 224, 227–228
- Mickiewicz Mikołaj 7
- Mickiewiczowa Barbara z Majewskich 7
- Mickiewiczowa Celina z Szymanowskich 148
- Mikołaj I, car rosyjski 127
- Miłosz Czesław 9
- Mochacki Maurycy (1803 lub 1804–1834) **69–75**, 84, 113
- Molière (właśc. Jean Baptiste Poquelin) 187, 189–190
- Molleson Jan 97
- Moniuszko Stanisław 206
- Monteskiusz (Montesquieu Charles Louis de Secondat) 11
- Moore Thomas 60
- Morawski Franciszek (1783–1861) 69–70
- Morsztyn Jan Andrzej 32
- Mrozek Sławomir 82
- Musset Alfred de 24
- Nałkowska Zofia 110
- Napoleon I Bonaparte, cesarz Francuzów 8, 46, 108, 125, 155, 183–185, 224
- Naruszewicz Adam 66
- Niemcewicz Julian Ursyn (1758–1841) 9, 66, 69, 84, 141, 143
- Niewiarowski Aleksander (1824–1892) 206

- Norwid Cyprian Kamil (1821–1883) 84, 121, 161, 170–171, 181–182, 205, 208, **213–232**, 233, 235
- Norwid Jan 215
- Norwid Ludwik (1818–1881) 215
- Norwidowa Ludwika ze Zdzieborskich 215
- Novalis (właśc. Friedrich von Hardenberg) 21, 72, 165, 198
- Nowosilcow Nikołaj Nikołajewicz 13, 97–98
- Odojewski Włodzimierz 57, 235
- Odyniec Antoni Edward (1804–1885) 62, 69, 92
- Opacki Ireneusz 30
- Ordon Julian Konstanty 82
- Orzeszkowa Eliza z Pawłowskich 233
- Osiński Ludwik (1775–1838) 69
- Ostrowski Józefat Bolesław (1803–1871) 74
- Owidiusz (Publius Ovidius Naso) 16
- Pascal Blaise 94
- Pasek Jan Chryzostom 145
- Paskiewicz Iwan Fiodorowicz 86, 146
- Pawlikowska-Jasnorzewska Maria z Kossaków 208
- Pelikan Waław 98
- Perzyński Włodzimierz 193
- Petrarca Francesco 30, 33
- Pietraszkiewicz Onufry (1793–1863) 9
- Pigoń Stanisław 106, 135, 138, 143, 192, Piłsudski Józef 234 [214]
- Piotr I Wielki, car rosyjski 98
- Piotrowski Rufin (1806–1872) **121**
- Pitagoras 140
- Pius IX, papież 181
- Piwińska Marta 23
- Plater Emilia 36
- Platon 25, 72, 159, 169, 227
- Poe Edgar Allan 55
- Pol Wincenty (1807–1872) 77, 79, **144–146**, 206, 211
- Potocka Delfina z Komarów 127, 171, 173
- Potocka Gertruda z Komorowskich 48
- Potocki Mikołaj 56
- Potocki Pantaleon 206
- Prus Bolesław (właśc. Aleksander Głowacki) 28, 233
- Pruszkowski Witold 122
- Pruszyński Ksawery (właśc. Franciszek Ksawery Pruszyński) 144
- Przesmycki Zenon (pseud. Miriam) 213–214
- Przyboś Julian 143, 148
- Przybylski Ryszard 56, 67, 102, 107, 158
- Pseudo-Dionizy Areopagita 165
- Puszkina Aleksandr Siergiejewicz 36, 98, 119
- Puttkamer Wawrzyniec 24
- Puttkamerowa Maria zob. Wereszczakówna Maria
- Quinet Edgar 154
- Racine Jean Baptiste 112
- Radcliffe Ann 55
- Radziwiłł Karol Stanisław 145
- Rafał (właśc. Raffaello Santi) 157
- Reeve Henry 126, 171–172, 175
- Rejtan Tadeusz 124
- Richardson Samuel 171
- Romanowski Mieczysław (1833–1863) **211–212**
- Ropelewski Stanisław (1813 lub 1814–1865) 160
- Rousseau Jean Jacques 25, 28, 171
- Rude François 36
- Runge Philipp Otto 156
- Rylejew Kondratij Fiodorowicz 40, 98
- Rymkiewicz Jarosław Marek 135, 161, 192
- Rzewuski Henryk (1791–1866) **144–146**, 199

- Rzewuski Wacław (Emir Tadž-el-Feher) 83
- Saint-Martin Louis Claude de 95
- Saint-Simon Claude Henri de 90, 151
- Sand George (właśc. Aurore Dudevant) 198
- Schelling Friedrich Wilhelm von 71
- Schiller Friedrich 12, 14, 19, 71, 171
- Schiller Leon 103, 155
- Schlegel August Wilhelm 71, 112
- Schlegel Friedrich 71, 117
- Scott Walter 51, 55, 126, 141, 193, 198–199
- Shakespeare William 18, 55, 112–114, 116–118
- Shelley Percy Bysshe 102
- Siemieński Lucjan (1807–1877) 86
- Sienkiewicz Henryk 54, 234
- Sienkiewicz Karol (1793–1860) 78
- Sierpiński Seweryn Zenon (1818–1843) 206
- Skarbek Fryderyk (1792–1866) 64
- Skarbek Stanisław 87
- Skwarczyńska Stefania 80
- Słonimski Antoni 235
- Słowacka Salomea zob. Bécu Salomea
- Słowacki Euzebiusz (1773–1814) 58
- Słowacki Juliusz (1809–1849) 51, 54, 57, 58, 60–63, 72, 80–81, 82–83, 84–85, 89–90, 105–107, 110–124, 131, 140, 144, 150–151, 155–170, 171–172, 179–181, 193–194, 211, 219–220, 222, 228, 232, 234–235
- Sobieska Hilaria z Buynów 215
- Sokrates 224
- Sołtan Adam 171
- Sowiński Józef Longin 83
- Spitznagel Ludwik (1806–1827) 58
- Staël-Holstein Anne-Louise-Germaine de 68
- Stanisław August Poniatowski, król polski 66
- Stefanowska Zofia 18, 97, 214, 227
- Stempowski Jerzy 192
- Stendhal (właśc. Henri Beyle) 112, 198
- Sterne Laurence 64, 117, 161
- Strykowski Julian 57
- Suchodolski Rajnold 77, 79
- Sudolski Zbigniew 172
- Sue Eugène 198
- Swedenborg Emanuel 72, 165
- Swinarski Konrad 103
- Syrokomla Władysław (właśc. Ludwik Kondratowicz, 1823–1862) 144–145, 209
- Szarzyński Mikołaj Sęp 32
- Szekspir zob. Shakespeare William
- Szujski Józef (1835–1883) 233
- Szymanowska Celina zob. Mickiewiczowa Celina
- Szymanowska Maria 148
- Szymanowski Wacław (1821–1885) 216
- Śniadecka Ludwika 58
- Śniadecki Jan (1756–1830) 8, 17, 68–71
- Tasso Torquato 36, 141, 162
- Teresa z Ávila św. 165
- Tomasz à Kempis bł. 94
- Towiański Andrzej (1799–1878) 150–154, 165–166
- Trembecki Stanisław 9, 65–66, 142
- Treugutt Stefan 59, 164
- Trębicka Maria zob. Faleńska Maria
- Trojanowiczowa Zofia 120, 217
- Trznadel Jacek 225
- Tuwim Julian 209
- Ujejski Kornel (1823–1897) 209–211
- Vico Giovanni Battista (Giambattista) 132
- Voltaire (właśc. François Marie Arouet) 10, 36, 113
- Wallenrode Konrad von 37
- Walpole Horace 55

- Wańkowicz Melchior 144
 Weintraub Wiktor 116, 154
 Wereszczakówna Maria (Maryla, zam. Puttkamerowa) 24
 Wergiliusz (Publius Vergilius Maro) 142
 Wężyk Władysław (1816–1848) 216
 Witkiewicz Stanisław Ignacy (Witkacy) 178
 Witkowska Alina 11, 92–93, 96, 104, 140, 148, 153, 221
 Witold, wielki książę litewski (ok. 1352–1430) 35
 Witwicki Stefan (1801–1847) 84
 Wodzińska Maria 156
 Wolski Włodzimierz (1824–1882) **206**, 216
 Wolter zob. Voltaire
 Woronicz Jan Paweł (1757–1829) 65, 210
 Wójcicki Kazimierz Władysław (1807–1879) **144**
 Wybicki Józef 78
 Wyka Kazimierz 192
 Wysocki Piotr 98
 Wyspiański Stanisław 54, 79, 102–103, 116, 234
 Zabłocki Franciszek 66, 143
 Zakrzewski Bogdan 185
 Zaleska Michalina z Dziekońskich 229
 Zaleski Józef Bohdan (1802–1886) **45**, **53–54**, 60, 84, 211, 219
 Zaliwski Józef 210
 Zan Tomasz (1796–1855) 9
 Zapolska Gabriela (właśc. Maria G. Janowska z Korwin-Piotrowskich, 1 v. Śnieżko) 193
 Zawisza Artur 206, 210, 215
 Zgorzelski Czesław 93, 149
 Zieliński Gustaw (1809–1881) 121
 Zmorski Roman (1822–1867) **206**, 216
 Żeleński Tadeusz (pseud. Boy) 151, 190, 200
 Żeromski Stefan 82, 103, 200, 208, 234
 Żmichowska Narcyza (1819–1876) 171, **200**, **207**
 Żmigrodzka Maria 65, 107–108, 118, 167, 199